

JAK *stárnou* LESBY?

U příležitosti týdne viditelnosti leseb, který probíhá od 24. do 30. dubna, přinášíme informace o celoevropské studii Zviditelnění neviditelných: analýza žitých zkušeností starších leseb (Making the Invisible Visible: an analysis of older lesbians lived experiences). Studie se zúčastnily i organizace z České republiky. Nový projekt Freya zaměřený na systémové zavádění práce se sexualitou v domovech pro seniory a seniorky zahrnuje i tuto klientelu zařízení dlouhodobé péče.

Studii o stárnutí leseb v EU vydala 30. března 2023 organizace EL*C Eurocentralasian Lesbian* Community. Z iniciativy Seniorského programu Platformy pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD z.s.) se do ní zapojila i Česká republika, jmenovitě Jolana Novotná za PROUD z.s. a Michaela Jirsová za Život 90.

Odpověď na otázku v titulku je podle studie pregnantní: neviditelně. Příčiny jsou komplexní, negativní konsekvence, které přináší marginalizace stárnoucích lesbických žen ve společnosti, jsou mnohočetné, reakce samotných leseb na tuto situaci jsou kreativní a jejich schopnost vzdorovat nepřízní inspirativní.

Stárnoucí lesby jsou neviditelné nejenom pro většinovou společnost, ale bohužel i ve výzkumech zaměřených na LGBT* lidi. Výzkumnice EL*C provedly kvantitativní analýzu šetření Agentury Evropské unie pro základní práva (European Union Agency for Fundamental Rights, FRA) o situaci LGBT* lidí z roku 2019, tzv. FRA LGBTI II Survey, a zjistily, že lesby ve věkové kategorii 55+ jsou nedostatečně zastoupeny. Ze 140 000 respondentů*respondentek, kteří se účastnili šetření FRA, se jako cisgender lesby nebo cisgender bisexuální ženy identifikovalo pouhých 0,7 % respondentů*respondentek.

Malé povědomí o životech stárnoucích leseb se podle studie odráží v nedostatečné pozornosti věnované dopadům diskriminace na jejich životy – časté tíživé finanční situaci, nedostatečnému přístupu ke zdravotním službám a bydlení.

Tyto slepé skvrny se týkají zejména leseb vystavených několikanásobné stigmatizaci a diskriminaci – trans leseb, nebinárních leseb, leseb z národnostních a etnických menšin, náboženských menšin, leseb s fyzickým znevýhodněním.

Jedním z hlavních problémů leseb* 55+ je finanční nejistota, protože se nachází v průniku několika společenských jevů – jako ženy neheterosexuální orientace jsou více vystaveny stigmatizaci a diskriminaci, častěji se jich týká prekarizace práce, v jejímž důsledku mají nižší penze. To vše se přidává k důsledkům tzv. gender pay gap (ukazatel, který stanovuje hodnotu rozdílů v odměňování žen a mužů), které dopadají i na cis heterosexuální ženy.

V oblasti bydlení se potýká s problémy 19 % starších leseb a mnoho z nich se obává diskriminace v zařízeních dlouhodobé péče o seniory*seniorky.

Zpráva ale přináší také řešení a doporučení z žité praxe lesbických aktivistek a jejich spojenců, včetně například školení pro zdravotníky a poskytovatele péče. V tomto ohledu přichází právě Freya s inovativním přístupem, který počítá s rozmanitou klientelou zařízení dlouhodobé péče. Freya také reaguje na zpětnou vazbu, které se jí dostává například při vystoupeních v populárních televizních pořadech, kdy se na ni obrací mnoho stárnoucích žen, které i ve vyšším věku zkoumají svoji pravou identitu.

Starší lesby mohou být také inspirací pro ostatní. Kvůli své nechtěné „neviditelnosti“ byly nuceny zmobilizovat svoje zdroje. Na systémovou společenskou diskriminaci odpovídají hledáním kreativních řešení a vytvářením silných mezigeneračních pout. Protože mezigenerační solidarita začíná být i pro většinovou společnost, která se potýká se stárnutím populace, stěžejním tématem, mohou být strategie stárnoucích leseb zajímavým zdrojem informací i pro ostatní.

Kapitoly studie EL*C nesou názvy: Existují starší lesby?, Kde jsou starší lesby?, Jak se daří starším lesbám? a Starší lesby pečují o sebe navzájem i o svět kolem sebe. Příloha I obsahuje doporučení, příloha II metodologii výzkumu. Do výzkumu se zapojily tyto země EU: Řecko, Maďarsko, Česká republika, Rakousko, Itálie, Německo, Švédsko, Francie, Španělsko a Portugalsko. Studie je k dispozici na adrese: <https://europeanlesbianconference.org/older-lesbians-research-2023/>

AUTORKA ČLÁNKU:
JOLANA NOVOTNÁ, ZAKLADATELKA A
KOORDINÁTORKA PROGRAMU LGBT* STÁRNUTÍ
PROUD Z.S., LEKTORKA KURZŮ FREYA.

Mgr. Jolana Novotná
lektorka

Jolana vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci a později si doplnila vzdělání o profesní kvalifikaci poradkyně pro pozůstalé (č. autorizace 29576/2012-94). Praxi poradkyně vykonává v brněnské organizaci Klára pomáhá, z. s., kde se věnuje především sociálně neuznanému (tichému) zármutku a práci s vdovami. Během poradenství se zabývá také tématy sexuality a intimity po ztrátě životního partnera/partnerky. V organizaci Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu, z. s., zakládala a doposud koordinuje program zaměřený na LGBT* stárnutí. Ve Freye se specializuje na téma sexuality lidí v seniorském věku.